

Pavol Országh-Hviezdoslav: Zuzanka Hraškovie

Kratšia epika zo života dedinského ľudu

Pavol Országh-Hviezdoslav

Digitalizátor: Viera Studeničová, Michal Garaj, Mária Kunecová, Daniela Kubíková, Pavol Tóth, Silvia Harcsová, Dušan Kroliak, Lucia Muráriková, Slavomír Kancian, Ľubica Pšenková, Iveta Brejcáková, Radmila Pekárová, Eva Štibrányová, Ivana Černecká, Bohumil Kosa, Katarína Maljarová, Iveta Štefániková, Daniel Winter, Monika Harabínová

Copyright © 2009 Zlatý fond denníka SME

Tento súbor podlieha licencií 'Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.5 License'. Viac informácií na <http://zlatyfond.sme.sk/dokument/autorske-prava/>

Pôvodná publikácia

Pavol Országh-Hviezdoslav. *Kratšia epika zo života dedinského ľudu*. SVKL. Bratislava. 1956. 474. . dr. Andrej. Kostolný. edične pripravil a doplnil poznámkami a vysvetlivkami. . dr. Jozef. Felix. rediguje. . Ján. Ferencík. šéfredaktor vydavateľstva. . Gabriel. Rapoš. zodpovedný redaktor publikácie. . Zlata. Maderová. technická redaktorka. . Zlata. Dôňčová. korigovala. .

Motto

*Romantika, romantika,
hej, nech nikdy nezaniká
v poézii:
pravda, drsným so životom
v zmieri, v ľúbej harmónii.
Tak je, ako pover, potom,
kvetúca čo,
v nevysloviteľnej túžbe,
spolu k službe,
— ona vie, že prečo? načo? —
rozliezla sa hore plotom...*

Zuzanka Hraškovie

I

Zuzanka Hraškul'ča: púpavka, žubrienka.

Ubije mater ju: zaplače, postenká,
v kútik sa utúliac, metla kde, u dverí;

zodvihne z úchytku

posúcha úlomček, upadlý materi:

zúbky naň vycerí...

Zabudne na bitku.

Mať však je macocha. „Kdes' bolo, fagane?“

„Vonku... len... na ceste.“ „A nohy zbabrané
po členky prečo, há!?...“ „Troška len — u päty...

Jarček hneď uloví...“

„Ja tebe! vlačeň... na!“² Scupkali buchnáty:

geglo až v chúd'ati.

„Joj!... Poviem ňañovi —“

S povykom bežalo k otcovi. V stodole

vial nové žitočko; kúdol hnal na pole —

„Ňaníčko! ňañ...“ „Čo je? Čo vrieskaš?...“ „Ubila

mam' ma... Tu bôľ, joj i...“

„Ťapla ak —“ „Bacla, ver'! V chrbátik, do tyla...“

„Iste si šantila;

čuš!... To sa zahojí.“

Mať však len macocha. „Kdes' bolo, šklbane?“

„Na dvore...“ „A laby do kolien sfafrané?...“

„Nebite! Jurík náš v mláčku ma sotil, ten —

Odbehnem k vodičke...“

„Pačrev! prv však t'a ja...“ Kam čiahla: ogrgeň —

„Rata!... Váš Jurík: preň...“

Joj — poviem totčičke —“

Frčí k tej — Konope drvila na cieni,

„Totčička! kde ste?...“ „Hou! — Tys', kvet môj milený?

sirôtka... Kto ti čo?“ „Bila...“ „Kto? mať, šak?... Sem —

Flaky až tielkom, ľad'!...

Vlčica macocha!... Otec? nu, tetrov, viem —

Hrom!... Len sa otrasiem,

pôjdem jej nakydať!...“

Mať však vždy macocha. „Kdes' bolo, lagane?“

„Pod stenou iba, hej...“ „A čungy zbrýzgané

i vigan?...“ „Zafklo spod koča — Jurík, šak? —

prez jarok k lavičke...“

¹(SP 1900, str. 449 — 450.)

Do tlačeneho textu SP si Hviezdoslav vpísal tieto opravy: mam-ma — mam'ma; rev, vresk jak — brud zas... prút. Na koniec básne na dolnom okraji tlačeneho textu SP, str. 450, si autor z rukopisu odpísal ostatných päť veršov. O dvoch opravách (boľastnú — bolestnú, aj — i) sa nedá zistiť, či sú autorove.

28, 22: boľastnú, bolestnú — *bolestnú*; 29, 1: býlim — *býlím*; 29, 10: závrat — *závrat*; 29, 12: za ráanky — *zaránky*.

²vlačeň — kto sa jednotaj vláči, túla; roztúlaný

„Bodajs’!...“ ho za vlásky z nôh strhla, vliekla tak —
Krvičky za ním šľak...
„Joj!... Poviem — mamičke...“

Fikajúc, prihnalo na cimiter. U hrobu
pokľaklo — Bolestnú zodvihlo žalobu:
„Mamičko, nespíte! vstaňte! Veď po svite...
Chráňte si Zuzičku;
macocha... zas ju... až zranila, pozrite!
Boľká, špie — dúchnite...
Ochlad’te hlavičku —

Priviňte! pohlad’te: skorej mi zacelie —
Nedajte biť viac!... No, rušajte z postele!
Aj domkov, s vami len... Či ma už nerada?...“
Však býlím jasenný
vetrík len pohýbal; mlk — smrti záhada:
kams’ v ňu tiež zapadá —
Zosnulo v trápení.

Podvečer, tuliti³ ulicha,⁴ víchrenie —
Strhlo sa, skríklo — brnk! vtáča jak splašené
pod strechu... Ručajom hučí to popred dom:
rev, vresk, jak: brud zas... prút!...
„Jaj, umyť nožičky!...“ Nahlo sa, črplo: vtom
závrat — či poklzkom,
čľup!... Vzal ho besný prúd.

Zaránky našli ho nad mlynom v úpuste:
krylo ho rakytie, jelšiny prehusté.
Priniesli, na stole vystreli — Ľudu zbeh;
zvzdychali ženičky —
Živôtik vypätý, tváričkou samý špl’ah,
zmodralý... len ni sneh,
tak biele nožičky.

„Starý, hej? Jano, spíš?... Jarok zas hučať čuť —
Musíš ho odraziť! Zajtra už... nezabud’!“
A tma či mesiac vše — do perín vrytá bár,
zaspať len nemôže:
do očí blýska jej tých bielych nožík pár,
do duše dvojný žiar...
„Schovaj ich, och, Bože!...“

³tuliti — zrazu
⁴ulicha — lejak